

Spremenimo kulturo podjetja str. 4

Tovarno potrebujemo mi in oni str. 4

Prva je prava ideja str. 6

Talum prejel nagrado za odličnost

»Excellence Award 2012« str. 7

Nove priložnosti za Talum Inštitut str. 8

Intervju z Alešem Arihom str. 10–12

NCCC – kolumna str. 13

Aluminij, kovina prihodnosti – reportaža str. 16

Otroci so plesali str. 18–20

**Odprta razstava
Aluminij, kovina
prihodnosti**

Iz vsebine

4 Spremenimo kulturo podjetja

Tovarno potrebujemo mi in oni

5 Konkurenčni pogoji za gospodarstvo

Inovatorji v Trimu Trebnje

6 Prva je prava ideja

Sodelovanje med industrijo in znanostjo

7 Talum prejel nagrado za odličnost »Excellence Award 2012«

S sejma v Tuzli

8 Od tetrapaka do novega izdelka

Nove priložnosti za Talum Inštitut

9 Po poklicu sem

10-12 Intervju z Alešem Arihom

13 NCCC – kolumna

14 Fotografije meseca

15 Priročnik za mora(liste)

16 Aluminij, kovina prihodnosti – reportaža

17 Filmska glasba v Kidričevem

18-20 Otroci so plesali

20 Spominsko srečanje

21 Voda – super pijača

23 Križanka

Naslovnica: Razstava EPK – Aluminij, kovina prihodnosti

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: darko.ferlinc@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice, ter Srdan Mohorič, član. Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: Srdan Mohorič.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Uf, industrija

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

Več o projektu Uf, industrija! bom pisal v reportaži. V uvodniku se bom osredotočil le na naslov. Uf, industrija. Priznati moram, da nisem kaj dosti razmišljal o pomenu naslova. Predvsem zato, ker ima naša razstava svoj naslov. Čeprav se mi je tam nekje sredi priprav nanjo začelo dozdevati, da je naslov malo čuden in da ni ravno naklonjen industriji. Potrditev sem dobil na odprtju razstave pred ali, bolje rečeno, pod upravno zgradbo Taluma. Predstavnica EPK Lilijana Stepančič je v svojem nagovoru med drugim povedala tudi, zakaj tak naslov projekta. In komaj takrat se mi je posvetilo. Medmet »uf« je vedno dodan nečemu, kar je moteče, kar gre na živce, kar je neprijetno. Skratka, ima zelo negativen predznak. Na primer: uf, koliko muh je tukaj; uf, kakšen smrad; uf, kako je vroče; uf, kakšen grozen hrup ... Potem pa: Uf, industrija! Seveda so avtorji naslova izhajali iz odnosa države, družbe, politike ali pač vseh skupaj do industrije. In kar naenkrat se ta »uf« pred industrijo ne zdi več tako čuden, tako nemogoč. Človek kar začne verjeti, da gre industrija mnogim v tej državi resnično zelo na živce. V zadnjih dvajsetih letih, odkar je Slovenija samostojna, je za take trditve seveda več kot dovolj dokazov.

Izhajam iz Maribora, ki je bil v nekdANJI Jugoslaviji drugo naj-

večje industrijsko mesto v državi. Ta industrija je bila sposobna marsičesa. Vedno so ji očitali, da dela predvsem za arabske države, ki so bile takrat, tako kot mi, tretji svet ali neuvrščene. Si lahko predstavljate, da bi ta ista industrija še danes delala za arabske države? Nisem ekonomist in ne bi rad sodil o tem, katero »fabriko« v Sloveniji je bilo treba zapreti in katere ne. Ni pa treba biti ekonomist, da veš, da prav vsega ni bilo treba uničiti. V dvajsetih letih pa nam je uspelo uničiti tako rekoč vso industrijo.

Spomnimo se, da je bila naša industrija sposobna graditi največje turbine, najzahtevnejše objekte, da smo imeli lesno industrijo, ki je prodajala in tudi izvažala pohištvo. Ej, pohištvo. Danes izvažamo hlode. Še desk ne znamo več izdelovati sami. Druge industrije po svetu so kopirale izdelka naših oblikovalcev. Stol Rex pa telefon, ki so mu rekli »fitipaldi«.

Tudi gradbeniki so znali delati. Toda v času debelih krav nihče ni prepoznal napihovanja gradbeniškega balona. Še manj je kdo predvideval, da po počil. Pa je. In sedaj nimamo več gradbene industrije, ki bi bila sposobna graditi karkoli pomembnega. In še dolgo, če sploh kdaj, je ne bomo imeli.

Takoj po osamosvojitvi smo s precej vzdignjenim nosom obrnili

hrbet našim južnim bratom. Predvsem pa južnim trgov. Pozabili smo, kako cenjene so bile tam naše blagovne znamke. In kako prav bi nam sedaj prišli ti trgi. Obrnili smo se k novim »bratom« na zahod (tisočletne sanje). In od tam potegnili vse najslabše. Izkoriščanje, korupcijo, pohlep. Predvsem pa odvisnost.

Podobne izkušnje imamo tudi v Talumu. Že dolgo časa se moramo iz leta v leto boriti za obstoj in vedno znova dokazovati, da smo pomembni za kraj, regijo in državo. Čeprav svoje trditve dokazujemo tudi z analizami, jih za zdaj kar nihče ne more ali noče prepoznati. In vedno moramo živeti v nekem upanju, da jih nekoč bo. In v upanju, da ne bo prepozno.

Slovenija, moja dežela. Moja dežela so Pohorje, Dravsko polje, Haloze in Slovenske gorice. Kaj pa je moja država?

Ugled Slovenije je zelo padel. In še pada. Smo pokradena, skorrumpirana, brezpravna država, ki ne ve, kaj hoče. Nekoč smo zelo verjeli, da smo lahko druga Švica. Danes se nam vse bolj dozdeva, da postajamo druga Albanija. Ali se sploh še lahko imenujemo država? ■

»Medmet »uf« je vedno dodan nečemu, kar je moteče, kar gre na živce, kar je neprijetno.«

UPRAVA

Spremenimo kulturo podjetja

MARKO DROBNIČ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Predsednik Uprave Taluma Marko Drobnič

Prvo polletje letošnjega leta se bliža koncu. Rezultati, ki smo jih dosegli, so boljši, kot smo jih načrtovali, čeprav so še vedno oddaljeni od želenih. Projekti, ki smo jih začeli uresničevati tako na področjih dodatne stroškovne optimizacije kot tudi na novih programih in storitvah, kažejo na dejstvo, da smo prestrukturiranje, ki je osnovna rdeča nit strateških smernic, vzeli dokaj resno. Brez angažiranja vseh pri spremembi kulture podjetja in načina delovanja v smeri novih razvojnih poti ne bo napredka.

Zato se zahvaljujem vsem in vsakemu za trud in prispevek k ustvarjanju rezultatov ter uresničevanju ciljev, zastavljenih s strategijo skupine Talum. Skupaj zmoremo skoraj vse, tudi prestrukturiranje.

Vsem sodelavkam in sodelavcem želim prijetne poletne dni, tiste proste trenutke pa preživite skupaj s tistimi, ki jih imate radi! ▣

Tovarno potrebujemo mi in oni

MAG. FRANC VISENJAK

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Moje pisanje v naše glasilo je iz članka v članek postajalo bolj osebno pogled na neko dogajanje v Talumu med posameznimi številkami Aluminija.

Upam, da mi bralci ne štejejo v slabo, da ne pišem zgolj o problemih, ki jih imamo s plačevanjem elektrike, s stroškovno ceno aluminija in borzno ceno. Ti problemi so tako ali tako naša vsakdanja mora.

V tej številki želim opisati občutke, ki sem jih imel, ko sem moral spregovoriti na odprtju razstave pod stebriščem upravne zgradbe.

Ob zadolžitvi predsednika, da mora imeti eden izmed članov uprave pozdravni govor, je zadana naloga ostala pri meni. Tako se je začel problem, kaj je ob slovesnosti odprtja razstave pamet-

no povedati. Razstava namreč obsega zgodovino Taluma, njegovo tradicijo, njegov odnos do zaposlenih in družbe, proizvode in obrate ter umetniški del.

Ob vsebini razstave je bilo vprašanje tudi to, kdo pride na razstavo. So to bolj kulturniki ali obiskovalci, ki so ali so bili povezani s tovarno?

Odločil sem se, da bo nagovor najprimerneje začeti s stavkom: Spoštovani, želel bi vas pozdraviti v imenu vseh, ki delamo v tej tovarni. S tem pozdravom sem našel povezavo z udeleženci. Misli sem lahko razvil ob izhodišču Darka Ferlinca, ki je dejal, da je pomembno, da je današnja razstava plod dela več kot 10.000 ljudi, ki so bodisi gradili tovarno bodisi kasneje v njej delali.

Res je tako. Razstava v slikah in predmetih pokaže, da je tovarna takšna, kot je danes, plod dela generacij. Danes je to moderna tovarna, ki izpolnjuje vse okoljske zahteve in ki želi ostati socialna. To je tudi tovarna, ki ima težave, te pa moramo reševati skupaj z našimi lastniki. V tem procesu ne bo smel nihče ostati ob strani, saj moramo skupaj spoznati, da tovarno potrebujemo mi in oni, pa tudi celotna okolica. Nekako tako sem govor tudi končal. ▣

Član Uprave mag. Franc Visenjak

Konkurenčni pogoji za gospodarstvo

Član Uprave dr. Zlatko Čuš

DR. ZLATKO ČUŠ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Gospodarski subjekti v Sloveniji smo večinoma preveliki, da bi se ozirali samo na notranji trg. Za ekonomiko poslovanja je treba poskrbeti z ekonomijo obsega in svoje izdelke izvažati na tuje trge. Z vstopom na odprte trge se seveda srečamo s konkurenco. Za korektno tekmovanje bi si zaslužili vsi enake vstopne pogoje. Toda Evropa in s tem tudi Slovenija pa sta izdelali na tone predpisov in direktiv, ki naj bi omogočali enakovredne pogoje za nastopanje na trgih. Kako se dejansko uresničujejo posamezni predpisi, pa se najlepše vidi pri monetarni politiki posameznih držav za ohranitev enotne valute evra.

Za industrijo je zelo pomemben element konkurenčnosti segment energentov. Talum je na tem segmentu zelo ranljiv. Naj si še tako prizadevamo pri normativnih in optimizaciji tehnoloških parametrov, na koncu vendarle naletimo tudi na ceno energentov. Zelo radi se posmehujemo ZDA, ki imajo za naše pojme potratne energetske postroje. To do neke mere drži, vendar je njihovo gospodarstvo veliko konkurenč-

nejše že od evropskega, kaj šele slovenskega.

Povprečna cena električne energije za industrijske porabnike, kot smo mi, je 30–35 dolarjev na MWh ali približno 25 evrov na MWh, kar je več kot polovica manj v primerjavi s ceno, ki jo plačujemo mi. Ob primerljivih tehnologijah seveda na tehnološkem segmentu takega prihranka niti po naključju ni možno kompenzirati. Povprečna cena zemeljskega plina v Sloveniji je približno za 30 odstotkov višja kot pri naših konkurentih v Evropi in približno 10-krat (ja, prav ste prebrali, desetkrat) višja kot v ZDA. En kuhični meter plina stane 0,0825 dolarja, pri nas pa 0,4 evra.

Ko primerjam te številke, mi postane jasno, zakaj tudi v zelo osončenih državah ZDA ni poplave fotovoltaičnih panelov »zelen« energije. Preprosto: ker je to ena največjih ekonomskih zablod, ki jih proizvajajo birokratski mlini EU. Z vidika ekonomike in tudi ekologije je to popolna neumnost.

Zato pa, gospodje birokrati: naša naloga je, da zagotovimo tehnološko primerljive tehnologije, od vas pa pričakujemo, da zagotovite konkurenčne pogoje. V nasprotnem primeru bomo postali vsi skupaj nekonkurenčni in bomo izvažali le še konkurenčne kadre. ■

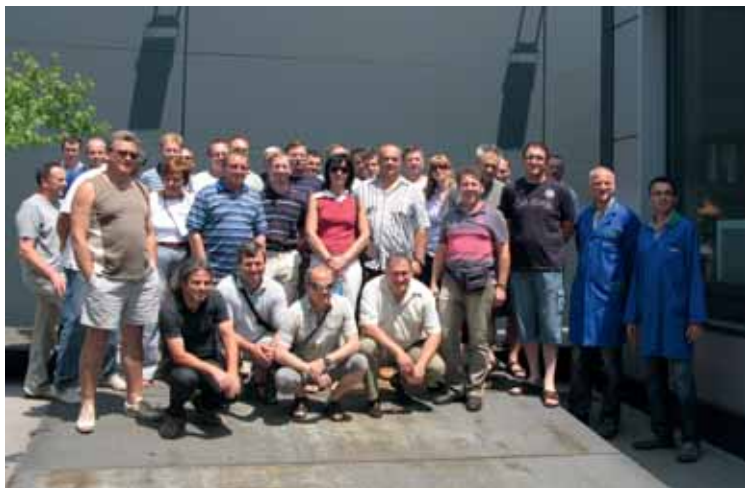
Inovatorji v Trimu Trebnje

LILIJANA DITRIH

FOTO: LILIJANA DITRIH

V okviru strateškega projekta Razvoj inovativnosti poteka cel sklop aktivnosti (delavnice, zbiranje, vrednotenje idej, delo pri projektih ...). V okvir teh dejavnosti štejemo tudi ekskurzijo, ki smo jo za naše inovatorje organizirali v Trimo Trebnje kot eno izmed podjetij, ki veliko stavi na kreativnost in inovativnost svojih zaposlenih. V Trimu so nam svoje delo in dosežke predstavili gospe Strmec in Briški ter gospod Zupančič. Za konec ekskurzije smo poskrbeli še za majhno presenečenje – ogled razstave Razkrita telesa pod vodstvom Boruta Veselka.

Z ekskurzijo smo želeli nagraditi inovativne sodelavke in sodelavce in jih spodbuditi k temu, da bi prispevali še več novih idej, rešitev. ■

INOVATIVNOST

Prva je prava ideja

Štajerska gospodarska zbornica je v torek, 19. junija 2012, podelila priznanja za najboljše inovacije v Podravju v letu 2011. Na prireditvi, ki je potekala v hotelu Habakuk v Mariboru, so bila podeljena priznanja in diplome za 34 inovacijskih predlogov 89 inovatorjev, ki so prijavili svoje inovacije na razpis Štajerske gospodarske zbornice.

MAG. KARMEN JOŠT

FOTO: MAG. BOŠTJAN KOROŠEC

Upam.si!

Prestrukturiranje Taluma z inovativnostjo

Komisija tudi tokrat ni imela lahkega dela, saj je bilo prijavljenih inovacij skoraj dvakrat več kot lansko leto (20) in so bile zelo raznolike, od zelo tehnoloških do netehnoloških. Inovacije so prijavila velika in majhna podjetja, pa tudi samostojni inovatorji.

V skladu z razpisom za podelitev priznanj in diplom za inovacije v Podravju za leto 2011 je ocenjevalna komisija ocenila vse v razpisnem roku prispеле prijave. Komisija je po pregledu dokumentacije in po konzultacijah ocenila prispеле vloge in odločila, da podeli 14 diplom, 10 bronastih priznanj, 6 srebrnih priznanj in 4 zlata priznanja. Ob tem je treba omeniti, da gredo prve tri nagra-

jene inovacije na nacionalni izbor, ki ga organizira Gospodarska zbornica Slovenije.

Jožef Gavez iz družbe Talum Livarna

Moto podelitve:

»Prva je prava ideja. Ideja, kako rešiti nekaj, kar je na videz nerešljivo. Drzno in na drugačen način. Reševalci nerešljivega so motivirani ljudje z domišljijo in znanjem – INOVATORJI. Tisti, ki zvišujejo kakovost življenja v družbi.«

Diplomo za inovacijski predlog je prejel tudi naš sodelavec Jožef Gavez iz družbe Talum Livarna za inovacijo Podaljšanje življenjske dobe zapornic za talilno peč.

Nosilni del zapornic za talino na talilni peči je izdelan iz jeklenih nosilcev, ki so proti vplivu tekočega aluminija (visoka tem-

peratura in erozija) zaščiteni z ognjeodpornimi cevmi. Obstoječa izvorna izvedba je sicer zagotavljala nemoteno delovanje naprave, vendar je bilo zaščito treba menjavati na 30–60 dni. Da bi se izognili tako pogostim menjavam, ki so povzročile zastoje v proizvodnji, je bila predlagana dodatna zaščita s tesnilnimi vrvi, ki so odporne na visoko temperaturo in vplive tekočega aluminija. Vrvce je treba naviti okrog nosilnega dela ter jih premazati z visokotemperaturnim zaščitnim premazom. □

Jožef Gavez, mag. Karmen Jošt in Marjan Krošl

Sodelovanje med industrijo in znanostjo

V petek, 25. maja 2012, je v Ljubljani na Inštitutu Jožef Stefan (IJS) potekala 4. Študentska konferenca Mednarodne podiplomske šole (MPŠ) Jožef Stefan. Talum je kot partner Mednarodne podiplomske šole sodeloval s prispevkom o razvojnih smereh in izzivih.

DR. STANISLAV KORES

FOTO: DR. STANISLAV KORES

Naš prispevek je bil objavljen v zborniku prispevkov konference in na razstavnih panojih v avli IJS, kjer je bilo predstavljanih 55 posterjev doktorskih in magistrskih študentov. Na posterjih so bili predstavljeni znanstveno-raziskovalni dosežki študentov na področjih informacijsko-komunikacijskih, okoljskih in

nanotehnoloških znanosti ter tudi sodelovanje z gospodarskimi družbami in prenosom znanja v industrijo.

Za boljše sodelovanje industrije in znanstvene sfere je na konferenci potekala tudi okrogla miza s predstavniki podjetij na temo »Raziskovalne ideje za gospodarski razvoj«. Na okrogli mizi so bili

predstavljeni razvojni problemi posameznih podjetij, potekala pa je diskusija o možnostih skupnega reševanja razvojnih problemov z raziskovalci IJS in MPŠ.

Sodelovanje med znanstveno sfero in industrijo je nujno potrebno, zato pozdravljamo takšne

okrogle mize. Na konferenci pa smo vendarle pričakovali več povezovalnega in praktičnega sodelovanja med industrijo in znanostjo, zato upamo, da se bo v prihodnje razvilo več takšnih okroglih miz in tesnejše sodelovanje z industrijo. □

Avla IJS s posterji doktorskih študentov

NAGRADE

Talum prejel nagrado za odličnost »Excellence Award 2012«

Talum je na svečani podelitvi, ki je potekala v četrtek, 31. maja 2012, v Kronbergu v Nemčiji prejel nagrado za odličnost »Excellence Award 2012«. Nagrado mu je podelilo podjetje Nemak, in sicer za izjemen prispevek na področju kakovosti, servisa, tehnologije in stroškovne učinkovitosti.

DEJAN LEVANIČ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Nagrada je toliko pomembnejša, ker gre za globalno podjetje in najmočnejšo livarno v Evropi, specializirano za proizvodnjo blokov motorjev, glav cilindrov in sistemov za prenos moči iz aluminijevih zlitin. Podjetje Nemak ima 28 proizvodnih enot v 13 državah in več kot 18.000 zaposlenih, ki proizvajajo izdelke za kar 44 različnih svetovnih znamk. Z livarskimi zlitinami, ki jih proizvaja naša odvisna družba Talum Livarna, smo prisotni na vseh lokacijah podjetja Nemak v Evropi.

Marko Drobnič, predsednik Uprave Taluma, je ob tem dejal:

Iz livarne

»Takšno priznanje je ponovno dokaz naše učinkovitosti in kakovosti, kar se nenazadnje pokaže

Marjan Krošl,
direktor družbe Talum
Livarna d. o. o.

Izjava ob prejemu nagrade

Kupcu dobavljamo livarske zlitine, nagrade pa smo seveda v naši družbi zelo veseli. Sprejemamo jo kot dokaz, da lahko izpolnujemo pričakovanja najzahtevnejših kupcev iz avtomobilske industrije, kar po mojem prepričanju velja tudi za vse druge proizvode v družbi.

Za prejem nagrade odličnosti so zaslužni vsi zaposleni v družbi, tudi na področjih, ki danes neposredno niso povezana z livarskimi zlitinami, a so bila v preteklosti neprecenljiv vir kadra, znanja in izkušenj. ▣

tudi pri zadovoljstvu naših kupcev. Za prejem nagrade odličnosti so najbolj zaslužni zaposleni v

družbi Talum Livarna d. o. o., ki vsak dan pripomorejo k temu, da so naši izdelki res najboljši. ▣

S sejma v Tuzli

Marca 2012 je bila v Kalesiji blizu Tuzle svečano odprta prva sončna elektrarna v Bosni in Hercegovini. Elektrarno je projektiral in zgradil Talum Servis in inženiring. Odprtje je bilo medijsko zelo odmevno. V času od 5. do 8. junija pa smo na razstavnem prostoru na sejmu Energija, industrija in rudarstvo v Tuzli predstavili dejavnosti našega podjetja.

ANDREJ BRUMEN

Na sejmu je bil naš razstavni prostor zelo obiskan. Prišlo je več kot dvajset potencialnih investitorjev za sončne elektrarne. Oglasila so se montažna podjetja, ki jih zanima sodelovanje z nami pri projektiranju in postavitvi sončnih elektrarn. V stiku smo tudi s predstavniki fundacije, ki ponuja subvencije za izgradnjo obnovljivih virov energije. Precej zanimanja so pokazale fakultete in srednje

šole, pa tudi posamezni obiskovalci. Na našem razstavnem prostoru se je oglasil tudi predsednik vlade Bosne in Hercegovine Nermin Nikšić.

Na sejmu sva podjetje predstavljala Robert Merlak in Andrej Brumen. Robert Merlak je v času sejma opravil obisk in meritve za izdelavo ponudb za izgradnjo sončnih elektrarn na petih najbolj zanimivih objektih. Od Elektro-

gospodarstva iz Mostarja smo dobili pohvalo za odlično dokumentacijo za prvo sončno elektrarno v Kalesiji.

Anton Verdenik je imel na konferenci Energa, ki je potekala v sklopu sejma, predavanje z naslovom Projektiranje in izgradnja prve sončne elektrarne v Bosni in Hercegovini. Za uspešno predstavitev na sejmu smo dobili priznanje organizatorja, ki nam ga je predal minister za industrijo,

energetiko in rudarstvo Tuzlanskega kantona Željko Knežiček. Ob tem smo poželi tudi ovacije občinstva.

V podjetju vidimo priložnost za širitev naših dejavnosti na tujih trgih v inženiringu in izgradnji sončnih elektrarn. Realizacija teh projektov bo precej odvisna od razpoložljivih subvencij za električno energijo iz sončnih elektrarn in regulative za to področje v Bosni in Hercegovini. ▣

Robi Merlak in Andrej Brumen s predstavniki vlade federacije Bosne in Hercegovine

Od tetrapaka do novega izdelka

Higienski papir uporabljamo vsi tako doma kot na delovnem mestu. Izumili so ga Kitajci že pred približno 600 leti. Relativno velike količine higienskega papirja, ki ga lahko v skupini Talum merimo v stotinah kilometrov, uporabljamo ne le pri osebni higieni, ampak tudi pri nekaterih delovnih procesih.

DR. MARKO HOMŠAK

[HTTP://UPLOAD.WIKIMEDIA.ORG/WIKIPEDIA/COMMONS/A/A5/TOILETPAPIER_\(GEBRAN111\).JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/A/A5/TOILETPAPIER_(GEBRAN111).JPG)
[HTTP://PHOTOSHOPGRAPHICS.COM/WP-CONTENT/UPLOADS/TETRA%20PACK.JPG](http://photoshopgraphics.com/wp-content/uploads/tetra%20pack.JPG)

K zavezanosti skupine Talum, da posluje v skladu z načeli trajnostnega razvoja, sodi tudi, da se venomer sprašujemo, »zakaj nekaj delamo tako, kot delamo, in kako bi to lahko naredili bolje«. Torej je tudi na področju (po)rabe higienskega papirja možno izvesti nekaj izboljšav. V nekaterih podjetjih v skupini Talum poteka testna uporaba novega higienskega papirja Lucart Eco NATURAL. Gre za ekološki higienski

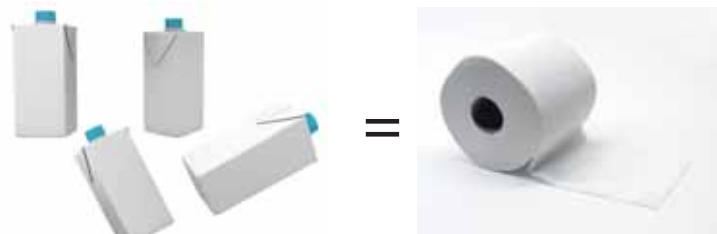
papir s certifikatom EU Ecolabel, ki je izdelan je po posebnem proizvodnem postopku.

Iz sestavljene embalaže, vsem dobro poznane kot **tetrapak**, ki ga najdemo skoraj v vsakem hladilniku ali pa se ponuja na trgovskih policah, so proizvedeni novi vseplošno uporabni higienski papirji in brisače.

Večslojna aseptična embalaža za pijače, pogosteje imenovana tudi KEMS (kartonska embalaža za

mleko in sokove), je izdelana iz celuloze, polietilenske folije in aluminija. Med slojem aluminija (4 %) in polietilena (22 %) se skriva odlično zaščiteno sloj papirja (74 %), ki je izdelan iz najkakovostnejših celuloznih vlaken. Celuloza tetrapaku zagotavlja trdnost in odpornost pri transportu in manipulaciji vse do takrat, ko vsebino porabimo in embalažo zavržemo. Vsi trije materiali se po posebnem postopku ločijo

in ponovno predelajo v koristne izdelke. Celulozna vlakna papirja v tetrapaku niso beljena in imajo značilno rjavo barvo, ki je naravna barva lesa. Higienski papir, izdelan iz te embalaže, je zelo kakovosten, po sestavi izredno čist in ima odlično vpojnost. Trenutni izračuni kažejo, da bi poleg drugih prihrankov lahko pred nepotrebno sečnjo dreves pomagali ohraniti kar 129 smrek na leto. ■

ODVISNE DRUŽBE

Nove priložnosti za Talum Inštitut

Maja smo se udeležili 12. strokovnega srečanja slovenskih konservatorjev - restavratorjev v Ljubljani, kjer smo se predstavili s svojo dejavnostjo.

MAJDA ROLA

FOTO: DR. MARKO HOMŠAK

Organizatorji srečanja so bili: Skupnost muzejev Slovenije, Društvo restavratorjev Slovenije in Slovenski etnografski muzej. Srečanje je bilo priložnost, ko smo lahko strokovnjakom s področja varovanja kulturne dediščine predstavili svoje storitve in opremo v smislu povezovanja dveh različnih strok.

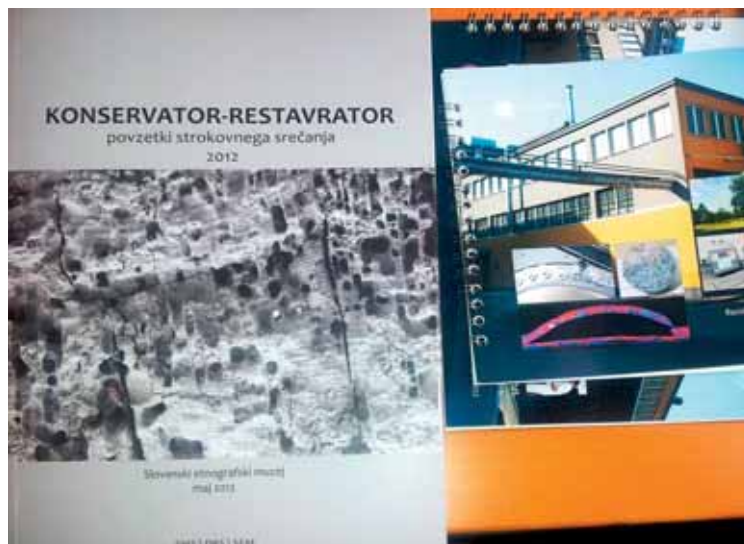
Pri tem bi prišla zelo prav nova oprema, ki je bila nabavljena v sklopu RC Simit, to je ICP MS z lasersko ablacijo. Ta oprema omogoča površinske elementne mikroanalize (ang. *elemental imaging*) z uporabo laserske

ablacije za direktno nedestruktivno mikrovzorčenje različnih trdnih materialov, sklopljene z elementno specifičnim detektorjem (LA ICP MS). Metoda je primerna za površinsko in globinsko elementno mikropofiliranje različnih materialov na področjih, kot so novi materiali, farmacevтика, arheologija, konservatorstvo, forenzika, biomedicina itd. Seveda pa lahko tudi z drugo opremo in znanjem pripomoremo k omenjenim raziskavam; ta oprema pa so metalografija, rentgenska fluorescenčna spektrometrija (XRF),

rentgenska difrakcija (XRD), ionska kromatografija.

Vse to bi lahko uporabili na tem področju, na katerem bi lahko sodelovali v raziskavah identifikacije materialnih zgradb, nanosov različnih materialov in še pri čem.

Navezali smo prve stike z odgovornimi na tem področju, na katerem lahko vidimo in začutimo povezavo med naravoslovnimi dejavnostmi in varovanjem kulturne dediščine. ■

Delam v računovodstvu

IRENA ZAFOŠNIK

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Vedno sem bila in sem ostala Lovrenčanka. V Lovrencu na Dravskem polju sem začela hoditi v osnovno šolo in jo seveda končala v Kidričevem. Po osnovni šoli sem na Ptuju končala srednjo ekonomsko šolo in postala ekonomski tehnik. Dve leti in pol sem delala v računovodstvu v podjetju Les na Ptuju. Leta 1977 sem se zaposlila v takratnem TGA.

Delati sem začela kot tajnica v računovodstvu. To je bilo razgibano delo. Stike sem imela s svojimi sodelavci v finančno-računovodski službi in z drugimi delavci po tovarni.

Takrat so v tovarni še delali ljudje, ki so bili tam že od začetka proizvodnje. Prav v tistem času so se začele menjavati generacije. Mislim, da smo se znali takrat bolj družiti, znali smo se bolj veseliti. Čeprav sem bila mlada, so me v kolektivu zelo dobro sprejeli. Nihče me pri ničemer ni oviral, tako da sem se počutila zelo dobro.

Rada se spominjam tudi delavskih športnih iger, ki smo jim rekli aluminijada. Sama sem sodelovala na igrah v Šibeniku. Tudi počitniški dom v Crikvenici mi je ostal v spominu. Še sedaj se rada vračam v ta kraj.

Danes delam kot knjigovodja osnovnih sredstev. V stroškovnem smislu spremljam razvoj podjetja. Gre seveda za osnovna sredstva. Vse, kar pride v tovarno, opremim z inventurno številko in nato spremljam amortizacijsko dobo. Delo je zanimivo posebej takrat, ko so investicije.

Spremljam jih od začetka do konca. Takrat sem v nenehnem stiku z vsemi, ki investicijo vodijo. In prav to dela moje delo privlačno. Tu, kjer delam, se dobro počutim. S sodelavci se dobro razumemo, smo usklajeni in si pomagamo. Po reorganizaciji je bilo delo kar stresno, vendar smo s skupnimi močmi prešli preko vseh težav. In prav to mi daje zadovoljstvo. V »fabriki« sem dozorela in lahko rečem, da jo poznam v dušo.

Za nas je to družinska tovarna. Že moj oče je delal v tovarni, tudi brat dela v njej. Vsem je torej dajala kruh. Očeta še vedno zelo zanima, kaj se v tovarni dogaja. Prebere vsako številko Aluminija. »Fabrika« nam je tako rekoč drugi dom.

Sem pred upokojitvijo. Čeprav se počasi pripravljam na to, se mi zdi, da bo trenutek odhoda težek. Na koncu naj povem, da sem zadovoljna, ker sem lahko delala z ljudmi, kot sta Danilo in Marko. Najlepši so trenutki, v katerih smo resnično srečni, ki ostanejo v nas samo za nas in so za nas večni. So čudovit ogenj, ki nas greje, in to je tisto, kar v resnici vzamemo s seboj za vedno. ▣

Irena Zafošnik

Kreativna industrija črpa svoj navdih iz kulture

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Aleš Arih,
direktor Pokrajinskega
muzeja Ptuj - Ormož in
vodja investicijskega
odbora projekta EPK na
Ptuju

Zgodba Ptuja kot satelitskega mesta kulture v sklopu projekta EPK se je začela pisati 10. februarja 2012 z uprizoritvijo Kurentove svatbe, ki je s pomočjo umetnosti obudila devet tradicionalnih pustnih likov in tako počastila bogato etnografsko izročilo našega kraja. V zakulisju tega veličastnega dogodka pa je začelo vreti že mnogo prej, takrat, ko so možje z različnih področij staknili glave, da bi nanizali nekaj idej za dogodke, s katerimi bi obogatili kulturni program v sklopu EPK. V tej zgodbi nismo sami. Glavna zvezda tega spektakla je Maribor, ki je v svojo orbito pritegnil še šest satelitskih mest. Kultura pa ni samo v dome-ni mesta, saj vsi vemo, da mesto

sooblikuje industrija, ki ni samo finančni podpornik, temveč tudi izjemno pomemben gradnik, ki daje vsakemu mestu svoje temelje. Talam v slovenskem prostoru uživa renome kulturno prijazne industrije s pretanjenim posluhom za umetnost, zato je bilo pričakovati, da se bo pridružil kulturnemu projektu. V sklopu EPK je v teh dneh na ogled postavil svojo bogato umetniško zbirko, ki na svojevrsten način prikazuje zgodovino naše tovarne. Ob tej priložnosti smo na pogovor povabili Aleša Ariha, direktorja Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož in enega glavnih akterjev projekta EPK na Ptuj.

Kako se lahko Mestna občina Ptuj ravno v času priprave in izvedbe projekta EPK odloči za obnovo dominikanskega samostana, kar je arheološko zbirko zaradi selitve bojda že lansko leto prikrajšalo za 3.000 obiskovalcev?

Celoten grajski kompleks z vso pripadajočo infrastrukturo je v lasti države, dominikanski samostan pa je last Mestne občine Ptuj. Občina se je kot lastnik tega

izjemnega zgodovinskega spomenika odločila, da je nujno potreben obnova. Tako se je začel gradbeni poseg, ki pa žal sovpada s projektom EPK. Arheološko zbirko smo preselili v prostore nekdanjega kombinata. Investitor oziroma občina nam zagotavlja, da bo v prihodnosti nastal arheološki muzej, ki ga Ptuj kot najstarejše slovensko mesto nujno potrebuje.

Neuradno se šušlja, da naj bi arheološka zbirka ostala v kombinatu. Kako komentirate to izjavo?

Ja, res je, del zbirke bo res ostal v kombinatu. Gre za lapidarij. Lapidarij (lat. *lapidarium* kamen) je poseben prostor v muzeju, v katerem se zbirajo in hranijo stari kamniti spomeniki ali napisi, vklesani v kamen. Ta zbirka je bila doslej v križnem hodniku dominikanskega samostana in te spomenike smo morali nujno predstaviti. Trenutno jih hranimo v zelo imenitnih zabojih, ki so dražji od krst za pokop ljudi (smeh). Arheologi nastalo situacijo rešujejo z razstavami zunaj dominikanskega samostana. Prva takšna razstava je trenutno v palaciju, kjer je razstavljena največja zbirka svetil (razstavljene so bile tudi v okviru mednarodnega kongresa

zveze raziskovalcev svetil ILA), jeseni bomo v Salonu umetnosti razstavili izbor arheoloških eksponatov, na Hajdini in na Bregu pa smo osvežili oba mitreja, ki sta še danes premalo prepoznavana. Prepričan sem, da bi anketa na Ptuj o poznavanju naših zgodovinskih spomenikov pokazala porazno stanje prepoznavnosti le-teh. Prav zato se trudimo, da bi Ptuj čim prej dobil svoj muzej. Po drugi strani pa se zavedamo, da je to finančno tako velik zalogaj, da mu brez sredstev EU ne bomo kos.

Z denarjem iz EPK ste uredili konjušnico na gradu. Kakšna sta njen prispevek in njena vloga v sklopu EPK?

Pravzaprav smo z denarjem iz EPK financirali zbirko pustnih mask, ki je razstavljena v stari konjušnici na gradu. Ker je bila konjušnica v zelo slabem stanju, je bila seveda potrebna obnova. Če ne bi bilo sredstev iz EPK, tega projekta ne bi mogli realizirati. Leta 2001 sem pred mestnimi svetniki moral predstaviti svojo vizijo in takrat je pogovor nanesel na staro grajsko konjušnico. Konjušnica uživa med starejšo generacijo poseben status, saj je nekoč veljala za središče družab-

nega življenja. Tam so prirejali zabave, koncerte, plesne večere itd. Konjušnica je bila središče ljubezenskih zgodb, pretepaških izbruhov in prijateljevanja. Tudi sam sem v tistem obdobju rad zahajal na ptujski grad. V ljudeh je v povezavi s tem krajem ostala nostalgija. Obljubil sem si, da bomo v mojem mandatu oživel staro konjušnico in po 11 letih nam je uspelo obnoviti glavnino prostorov. Ostal je še stolp, ki je izjemen in v njem kot tržno nišo vidim priložnost za gostinsko ponudbo.

Kakšen je odnos države in občine do te problematike?

Žal imate prav, država je zaradi vsesplošne krize zavrnila finančno podporo, zato upam, da bomo v prihodnosti našli investitorja, ki bi se mu ta projekt zdel tržno zanimiv. Država je s posebno pogodbo močno obremenila delovanje muzeja, saj ga je obvezala, da mora z lastnimi prihodki vzdrževati celotno infrastrukturo, kar se nam zdi utopično pričakovanje. Mestna občina Ptuj nas je ob odprtju konjušnice prijetno presenetila, saj je naredila novo asfaltno prevleko do gradu in postavila klopce za sprehajalce. To je bil korak v vzajemno sodelovanje,

»Obljubil sem si, da bomo v mojem mandatu oživel staro konjušnico in po 11 letih nam je uspelo obnoviti glavnino prostorov.«

saj se moramo zavedati, da muzej ne deluje zase, temveč je del turistične ponudbe mesta. Ponosen sem, da ima muzej največ projektov v sklopu EPK.

Kako ocenjujete identiteto Ptuja danes?

Sem Mariborčan, in ko sem prihajal na Ptuj, je bilo to dejstvo resna ovira za mojo poslovno pot. Po enem letu so se mi javno opravičili. Mislim, da so mi naredili krivico, saj je to, da nisem Ptujčan, morda celo prednost. Ptuj je zame izjemno mesto z bogato zgodovinsko dediščino. Poleg mestnega jedra in gradu ima zame izjemen pomen tudi mestna knjižnica, ki je po moji oceni eden najbolje obnovljenih in predstavljanih objektov v Srednji Evropi. Na drugi strani pa opažam, da Ptuj nima meščanstva oziroma publike, ki bi se zavedala izjemnosti svojega mesta. Kajti od teh kulturnih danosti bi se dalo zelo lepo živeti. Zdraviliški, kulturni in ekološki turizem so prioritete dobrih, ki jih žal še vedno ne znamo zadovoljivo tržiti. Pri tem se mi zdi zelo pomembno vzajemno sodelovanje. Kajti samo če bomo znali oblikovati skupno tržno ponudbo in bomo manj svoje energije vlagali v razprtije, bomo navzven

lahko nastopali kot homogen in ubran turistični ponudnik.

Nam lahko nanizate nekaj idej iz rokava?

Ja, naj vam navedem nekaj idej, v katerih vidim potencial, pa ga še nismo znali izkoristiti. Če se peljete po avtocesti, ob robu ne boste zasledili veleplakata, ki bi vozniške oziroma turiste nagovarjal k obisku našega mesta. Menim, da so tudi zgodovinski objekti prelobo označeni. Tako se turist, ki se po naključju znajde v našem mestu, brez brošure o znamenitostih mesta nekako ne znajde.

Torej ste ekstrovertiran človek. Ste odprti za novitete?

Seveda. Pomembno je, da gremo v korak s časom in da smo odprti za nove tehnologije. Tako imamo na primer v konjušnici prvi v Sloveniji informacijsko podporo v obliki mobilne aplikacije. To je vsekakor medij prihodnosti. Preseči moramo klasične stereotipe. Ptuj manjka kreativen koordinator, ki se spozna na umetnost, kulturo in ima menedžerske sposobnosti. Takšen koordinator bi povezoval rdečo nit vseh dogodkov in jih medijsko udarno podprl.

Kar nekaj postsocialističnih držav je že prestalo ognjeni krst tega kulturnega projekta. V čem se postsocialistični kulturni skelet razlikuje od kapitalističnega?

Naj to vprašanje navežem na Talum. Namen kulturnega projekta je ravno v tem, da se vrne mo k njegovim koreninam, da obudimo njegovo preteklost. Ljudi zanima, kako je bilo nekoč in kako je danes. Zanima jih, kakšen je bil nekoč odnos do kulture in kako je to izražala. To je naša prednost, saj prek zgodovine lahko dokazujemo, da naša socialistična preteklost ni bila samo »črno-bela«, temveč da je tudi to obdobje ustvarilo izjemno kulturno vrednost. Kultura je bila do določene mere vedno povezana s finančnimi sredstvi, saj jo mora nekdo tudi na ta način podpirati. Nekoč je bilo za umetnike, kulturnike veliko boljše poskrbljeno, danes pa hodijo okoli kot berači in prosjačijo za finančna sredstva.

Kakšna je vloga Taluma v projektu EPK?

Talum je bil s svojim prefinjenim poslušom za kulturo za Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož vedno nepogrešljiva naveza. Spominjam

se, da sem se od nekdaj rad udeleževal kulturnih dogodkov in spremljal umetniško udejstvovanje kreativnih mladih ljudi, ki so že od leta 1954 dalje kontinuirano razstavljali svoje umetniške stvaritve pod okriljem mame »fabrike«. Prav iz tega razloga se mi je zdelo nekako samoumevno, da bo Talum sodeloval v projektu EPK na Ptuj. Talum je v vseh letih svojega delovanja ustvaril zavidljivo zbirko umetniških del (okoli 500), ki predstavljajo zgodovino in življenje v tovarni in širši okolici. Projekt EPK ni izziv samo za Talum, v njem prepoznamo tudi izziv za Pokrajinski muzej. Sprva sem bil nekoliko skeptičen do problematike, kako združiti težko industrijo in umetnost v harmonični ustvarjalni apel. Z naslovom oziroma rdečo nitjo razstave pa je Talum dokazal, da je kreativnost del njegove prihodnosti in da lahko črpa in se hrani tudi iz umetnosti. Pokrajinski muzej je tako prevzel vlogo predstavitev Taluma in njegove bogate industrijske zgodovine, ki je vplivala na življe, po drugi strani pa se čuti poklicanega, da oceni in spodbuja kulturno poslanstvo »fabrike«. ■

»Z naslovom oziroma rdečo nitjo razstave pa je Talum dokazal, da je kreativnost del njegove prihodnosti in da lahko črpa in se hrani tudi iz umetnosti.«

NCCC

GREGOR JURKO

KARIKATURA:

[HTTP://FC07.DEVIANTART.NET/FS70/F/2010/188/B/9/KIM_JONG_IL_BY_ENDS_OF_THE_EARTH.JPG](http://FC07.DEVIANTART.NET/FS70/F/2010/188/B/9/KIM_JONG_IL_BY_ENDS_OF_THE_EARTH.JPG)

Veliko slovenskih podjetij se je ali pa se še bo znašlo pred odločitvijo, kako naprej. Vse večja negotovost na trgih, recesija, vzponi in padci konkurentov, kupcev in dobaviteljev nas tiščijo v stalno preverjanje strategije podjetja in prave smeri razvoja. V tokratni kolumni smo poiskali primer dobre prakse iz tujine, natančneje iz vzhodnega dela Severne Koreje, kjer si je sredi ogromnih riževih polj, v gostem mangrovovem gozdu našla svoj prostor pod soncem North Korea Copper Company ali krajše, ljubkovalno NCCC. Po ustnih virih (uradnih virov ni, ker je bila država v preteklosti precej zaprta) je bila topilnica bakra in medenine stara vsaj 90 let in vso svojo bogato zgodovino je puhala goste oblake dima v okolico, okoliškim prebivalcem pa je rezala precej debele rezine kruha. Kaj kruha, potice.

Pisalo se je leto 2044, od Kim Jong Ilove smrti je minilo že 32 let, ko se je ta žepna azijska državica nenadoma znašla v demokraciji. No, ni bilo nenadoma, demokracijo so imeli že približno dvajset let. Začeli so s kratko vojno, uvedli novo valuto, vse potrebne ustanove, pa leve, desne, desnosedinske in levosredinske stranke pa še nekaj eksotičnih strank, kot so zeleni, desničarji, varuhi invalidov, korejskih Romov in nebojlenih otrok. V teh dvajsetih letih jim je uspelo preiti iz Kimovega socialističnega egalitarnega modela, v katerem so vsi morali imeti enake plače in frizure, do edinstvenega modela ekonomije, v katerem so poudarjali razlike med bogatimi in revnimi na enostaven način: s krajo. Direktorji so jemali podjetju, podjetje državi in bankam, država in banke so jemale narodu, ljudstvo pa je vzelo podjetju in državi tisto, kar mu pripada, ko se s službenim počitkom »špara« za popoldanski »fuš«.

Popoln sistem. Perpetuum mobile. No, vmes jim je uspelo prineesti okoli še kakšnega tujca, ki je k njim zašel z nenavadno željo po investiranju v ta netransparentni sistem. Tujcev sicer niso radi spuščali v državo. Ta dobra naveda jim je ostala iz preteklosti, pod tujim lastnikom bi namreč morali zares okusiti gnili kapitalizem: delo do večera, dopusta en teden na leto, selekcija kadrov po sposobnostih, plača po učinku ... Groza!

Do sem vse lepo in prav, vendar se je začel spreminjati tudi svet okrog njih. V sosednjih državah so kar tekmovali, kdo bo privabil čim več tujega kapitala. Uvedli so splošne spodbude za tuje investicije z nižjimi carinami in davki, pa dodatne regionalne spodbude za bolj od boga pozabljene regije, pa spodbude za velike projekte in spodbude za projekte v strateška področja. Naši severnjaki tega niso imeli. Pozabimo na nižje premije pri investicijah za socialo, pa za obresti, pa za obdavčitev ljudstva. Takoj bi se poznal manko v tem zaprtem krogu, ki je postajal vsak dan vse bolj požrešen in ki se je raje kot s prihodnostjo ukvarjal s tem, kdo je dovolj zgodaj skrenil s Kimove poti v svetlo demokracijo.

Naši NCCC-jevci pa so hodili po svetu z odprtimi očmi, čudili so se, da živijo danes bolje tudi tista kmečka ljudstva, ki so se jim v preteklosti smejali. Vedeli so, da se na državo ne morejo zanesti, bog jih ni upošteval že v komunizmu, svet pa ni hotel igrati po njihovih pravilih. K vragu, morali se bodo prilagoditi sami! In so začeli. Najprej so se sicer malo iskali, bolj napredni v podjetju so plesali s šamani in objemali drevesa, drugi so se raje držali strokovne literature, ki rada pove, da so glavni problem v podjetjih neustrezen izdelek, neusklajenost kapacitet s

številom ljudi, produktivnost, motiviranost, izobrazbena struktura, dodana vrednost na zaposlenega, fokus na strategijo in podobno. Vedeli so, da velja sprejemanje naprednih odločitev za smrtni greh pri Severnih Korejcih, zato so začeli z majhnimi koraki in majhnimi zgodbami, da so vsaj malo ublažili to miselnost, nato so opogumili ljudi, da vsaj nekaj poskusijo in da zapis vsake operacije ter detaljna analiza pred izvedbo nista bistvena za uspeh posla. Socialni čut jim, hvala bogu, ni pustil vklopiti radikalne korejske logike, po kateri bi morali vzeti kladiva, stolči polovico kapacitet in odpustiti polovico ljudi, zato so se raje odločali med evropskim in ameriškim modelom vodenja podjetij. Odločili so se, da ima ameriška logika »learning by doing«, torej učimo se z delom (glede na njihov BDP), vseeno prednost pred evropsko logiko, po kateri so sposobni tako dolgo optimizirati procese, da jim podjetje vmes propade.

Zgodba NCCC-ja in njihovega prehoda še dolgo ne bo končana, podjetje je živ organizem, ki je v nevarnosti takoj, ko se ustavi, in ne šele takrat, ko nazaduje. Samo brcati ga je treba. Upajmo si se kaj naučiti od naših poševnookih prijateljev. ■

Fotografije meseca

Tudi jaz bi torto. Foto: Martina Furman.

Goli. Foto: Milan Fajt.

Cirkuške muce. Foto: Zdravko Štumperger.

Peš, brez časovne omejitve, brez določenega cilja ... raj. Foto: Jani Čeh.

Golica. Foto: Marija Vindiš.

Priročnik za mora(liste)

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Razmišljala sem, kaj napisati na pragu julija, da ne bi preveč obremenila vaših »zjahanih« možganov. Ker julij je čas, ko dopustniki dajo možgane na pašo in si namesto trilogije na smrt resnega uradnega lista privoščijo branje sproščenih žgečkajočih vsebin, ob katerih se iz srca nakrohotajo. Pravzaprav si je težko izmisliti nekaj izvirnega, svežega in inovativnega, saj so pametnjakoviči že vse napisali, kar se je napisati dalo, pa vendar bom sledila svežemu vetru, ki krasi naše parole: »Upal sem si.« Pri tem bi uvodoma dodala še svoje skromno mnenje, da v naši žepni državici z idealno geografsko lego lahko uspemo samo z drugačnostjo in inovativnostjo, zato ne vem, zakaj ne bi na pragu julija za vas spisala malce provokativnega in žgečkljivega priročnika za moraliste, pri čemer je poudarek na nočni mori.

Če se zgledujemo po sodobnih priročnikih, potem se še najbolj spodobi, da ga napišemo v obliki točk, torej 1., 2., 3. itd. Pa gremo k 1. točki.

1. Ekološko moraliziranje. Danes so vsi eko, ker je biti eko nova modna muha za družbeno sprejetost. Biti eko je tako, kot da na hrbtni strani obleke nosiš znamko Versace (beri: Versači). In če ne nosiš Versačija, si en navaden kmet. Pri tem se nihče zares ne vpraša, ali morda ekologija ni stanje zavesti, podzavesti in duha, ki se ne more spremeniti kar čez noč. Ne moreš danes peljati pokvarjenega hladilnika v »kidričevsko šumo«, jutri pa se udeležiti čistilne akcije Očistimo Slovenijo. Ni to malce zlagano, se pri zdravni pameti vprašam. Prav zato se ne udeležujem čistilnih akcij na »engro«. Če bi vsak počistil za sabo, potem čistilnih akcij pravzaprav ne bi potrebovali. Za vse

tiste, ki vozite odpadke v gozd, pa priporočam branje priročnika za mora(liste) in generalno čiščenje podstrešja.

2. Biohrana ali »bio nekada«. V tem kontekstu se v mojem priročniku za moraliste nujno postavi nedolžno vprašanje, ali na našem planetu sploh lahko vzgojimo »biohrano« glede na vse jedrske poskuse v Pacifiku, ki bodo za množice za vedno ostali »top secret« (beri: top sekret). Za vse tiste, ki verjamete v biohrano in druge nadnaravne izdelke, pa toplo priporočam nakup zemljišča na Luni ali na Marsu, ki ga Nasa na svojih spletnih straneh ponuja za vse tiste, ki imajo višek na svojih TRR-jih in manko v malih možganih. In če bi v Sloveniji resnično znali tržiti to kolektivno norost, potem bi našo žepno državico po zgledu Švice spremenili v permakulturni eko-

pašnik za vzgojo biokorenčka in solate. Ker kako majhna žepna državica lahko preživi? Samo tako, da je sveža, drugačna in inovativna ... In da se zna hitro in domiselno prilagajati kolektivni norosti. Živela biohrana in dobrodošli vrtičkarji brez pesticidov ter balkonski sadjarji!

3. Ko je jajce pametnejše od kure. Naša družba postaja inkubator za vzgojo pametnjakovičev, saj ima-

mo več diplomantov, magistrrov in doktorjev, kot imamo problemov. Sumim, da imamo najvišji odstotek izobražencev na prebivalca v svetu. To je res svojevrsten fenomen. Pri tem se ti zdi, da so vsi izobraženi po šabloni, da so družbeno neškodljivi in nihče nima pametne rešitve, kako rešiti problem, vsak pa zna najti problem za vsako rešitev. To so primerki, ki so doktorirali iz »gobcarnja«, ko pa takega sredi Pohorja vržeš s kompasom in plavutkami, se izgubi navkljub smerokazom. Dragi moji, ob moji skromni inteligenci lahko rečem samo to, da pogrešam zdravo kmečko logiko moje prababice, ki je znala brez razmišljanja povedati nekaj takih modrosti, ob katerih bi se današnji veleumi še nekaj časa modro »čohali po glavi« in pame-tovali. Morda bi iz take izjave naredili tudi referendum. Nikoli se ne ve.

4. Varčujmo pri bolnih in onemoglih, ker kaj nam pa morejo. Ko se sprejemajo varčevalni ukrepi, je treba začeti varčevati pri tistih, ki bodo te varčevalne ukrepe sprejemali brez pritoževanja. Ker če je mama rekla, da je treba varčevati, potem je treba vendar ubogati. Z mamó se ni igrati, ker lahko dobiš s šibo po prstih ali pa te za nekaj časa pošlje sedet v kot. In zakaj torej ne bi začeli varčevati pri zdravilih in pri zdravnikih? Ko sem bila nazadnje pri zdravniku, me je sestra na okencu podučila, da se moram za osebnega zdravnika naročiti en teden prej. Aja, tega pa nisem vedela. No, dobro, da vem, da moram po novem vedeti en teden prej, da bom zbolela, ker sem tako ali tako simulant. No, po drugi strani pa sem po štirih urah čakanja v vrsti na osebno zdravnico čisto razumela njeno zdravniško skrb. Ugotovila sem namreč, da bi morali namesto avtomata za kavo v javnih zdravstvenih čakalnicah deliti vice o Muju in Hasu. Po štirih urah čakanja in branja bi bila četr-tina čakajočih zdravih. Polovica je hipohondrov in zdolgočassenih upokojencev ter brezposelnih, ki zdravniške ordinacije jemljejo kot prostor za javno zabavo. Za takšne bi namesto kave morali namestiti avtomate za tabletko placeba. Ker takšni so tako vedno bolni, tudi takrat, ko jih zdraviš. In tako bi v čakalnici ostala samo četr-tina resno bolnih, ki medtem ko čakajo v vrsti, že umre-jo, ker jim ni več pomoči. Najprej sem imela namen napisati knjigo za moraliste, ampak saj tako nimate časa za branje, ker morate brati novo zakonodajo in uradne liste na tisoč straneh, kjer en in isti šmir zavijajo na tisoč načinov. Če pa ste se ob mojem pisanju malce nasmejali, vam zagotavljam, da boste bolj zdravi, ne glede na to, ali se prehranjujete zdravo ali ne, pa še razumeli me boste, četudi niste doktorirali iz ekonomskih znanosti. ■

Aluminij, kovina prihodnosti

Zadnji del naslova so tri besede, ki jih vrabci po vseh strehah sveta čivkajo že več kot 120 let. S tem naslovom si torej nismo izmislili nič novega. Na srečo vseh nas pa besede držijo še danes in upamo, da bodo še dolgo.

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Razstavo so odprli Lilijana Stepančič, predstavnica EPK, mag. Franc Visenjak, član Uprave Taluma, in Aleš Arih, direktor Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož.

Uf, industrija! je mrežni razstavniki projekt Evropske prestolnice kulture Maribor 2012, v našem primeru pa tudi partnerskega mesta Ptuj.

Naslov je skupen za šest samostojnih in vsebinsko sklenjenih razstav. Muzeji v vseh partnerskih mestih so izbrali po eno tovarno, ki se bo predstavila na posebni razstavi. Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož je izbral Talum, kjer smo se za postavitve razstave z veseljem odzvali.

Če povzamem vsebino brošure, ki spremlja razstave, te izhajajo iz zavedanja, da so globalni tokovi

industrijo iz Slovenije skorajda izbrisali. V socialistični Jugoslaviji je imela industrija pomembno vlogo, danes pa je potisnjena v ozadje. Na neki način to čutimo tudi v Talumu.

V partnerskih mestih razstavljajo: na Ravnah na Koroškem je Železarna Ravne postavila razstavo z naslovom Mati fabrika, v Murski soboti predstavljajo Muro pod naslovom Mura – odprto, v Velenju se predstavlja Gorenje z vizijo, v Novem mestu je razstava IMV kolesje napredka, v Mariboru pa tovarna Zlatorog predstavlja Skrivnosti lepote.

Prva je odprtje doživela razstava na Ravnah in takoj za njo, v četrtek, 14. junija, razstava v Talumu. Od 16. junija dalje so odprte vse razstave.

Priprave na razstavo so potekale že ves prejšnji mesec, oblikovanje panojev, pisanje in zbiranje besedil in fotografij pa že mnogo prej. Zaradi relativno poceni materialov za bokse, na katerih visijo panoji, in panojev samih smo imeli kar nekaj težav in zadnje dni pred odprtjem živeli z bojaznijo, da bo ravno takrat kaj narobe. Do četrтка je namreč vsak dan deževalo in pihalo. Dež nam je namakal iverne plošče, ki so za vlago zelo občutljive, veter pa je tri celo porušil.

Na dan odprtja je bilo na našo srečo vreme lepo in vse je pote-

smislu smo jo tudi postavili. Na južni strani stebrišča predstavljamo zgodovino in tradicijo Taluma. Album s starimi fotografijami govori o tem, kako je bilo včasih. Pokazali smo tudi, kako je padel velikan – nekdanji tovarniški dimnik. V nadaljevanju govorimo o odnosu Taluma do zaposlenih in družbe. Osrednji del je namenjen našim proizvodom, storitvam in obratom.

Nato pa se razstava prevesi v umetniški del, ki se začne s fotografijami Stojana Kerblerja. V tem delu smo izpostavili tri umetnike. Najprej mojstra fotografije Stojana Kerblerja, ki je vso svojo delovno dobo preživel v TGA in Talumu. Takrat je med drugim nastala pomembna in izjemna serija fotografij, posnetih v tovarni. Drugi je

kalo tako, kot je bilo predvideno. Govori in kulturni program so bili po moje predolgi, obiskovalcev pa bi lahko bilo tudi več. Toda po stari ptujski navadi so prav ob četrčkih organizirane prireditve in kaj več ljudi niti ni bilo pričakovati. Kot običajno je bilo na razstavi (pre)malo talumovcev. Sicer pa je razstava požela odobravanje večine obiskovalcev. Po večerni oddaji na televiziji je prišlo tudi nekaj pohval. Razstavo smo razumeli kot predstavitev povezanosti industrije s kulturo, v našem primeru predvsem z likovno umetnostjo. V tem

akademski slikar Dušan Fišer, celo desetletje umetniški vodja likovnih kolonij, ki smo jih organizirali v devetdesetih letih. Takrat je – tudi z njegovo pomočjo – začela nastajati Talumova umetniška zbirka. Vladimir Pezdirc pa je industrijski oblikovalec, s katerim sodelujemo že več kot 15 let in je med drugim avtor fontane, obeliska, podstavka Kidričevega spomenika in drugih inštalacij. Razstava se konča v avli upravne zgradbe, na eni strani v sobi za sestanke in na drugi na stopnišču, kjer je na ogled stari motocikel Harley Davidson.

»Razstavo smo razumeli kot predstavitev povezanosti industrije s kulturo, v našem primeru predvsem z likovno umetnostjo.«

»Pomembno je, da je razstava plod dela več kot 10.000 ljudi, ki so v zadnjih 60 letih bodisi gradili tovarno bodisi – kar je seveda pomembneje – kasneje v njej delali.«

Drugače pa je razstava koncipirana tako, da predstavlja predvsem ptujske slikarje in tiste, ki so pri ustvarjanju svojih umetnin uporabljali aluminij. Tako lahko vidite dela ptujskih in kidričevskih umetnikov: Stojana Kerblerja, Dušana Fišerja, Tomaža Plavca, Viktorja Rebernaka, Andreja Božiča, Franceta Miheliča, Mita Gegiča, Jerneja Forbicija, Dušana Kirbiša, Srdana Mohoriča, Tanje Verlak, Sandre Požun in Alenke

smo del te zgodbe. In upravičeno smo ponosni na našo »fabriko«, saj smo jo tudi mi ustvarjali. Likovna umetnost je le delček kulture, s katero smo povezani. Talum pa je seveda povezan še s celo vrsto drugih vej kulture. V času, ko bomo časopis pripravljali (21. 6. ob 21. uri), bodo v hali B premierno igrali predstavo Bernarda-Marie Koltèsa **V samoti bombaževih polj**, ki je koprodukcija Mestnega gledališča Ptuj, Mini

Slavinec. Pri svojem delu sta aluminij uporabila Andrej Brumen Čop in Metod Frlic. Posebej pa je treba opozoriti na nakit, narejen iz odpadnega aluminija, pobranega v Talumu. V čudovite oblike ga je predelala oblikovalka iz Vараždina Ines Vlašić.

Na razstavi smo se malo poigrali tudi s knjigami in publikacijami, ki smo jim v Talumu pomagali pri izdaji, in predstavili naš časopis Aluminij.

Pomembno je, da je razstava plod dela več kot 10.000 ljudi, ki so v zadnjih 60 letih bodisi gradili tovarno bodisi – kar je seveda pomembneje – kasneje v njej delali. Njim gre čast in hvala, da danes Talum še stoji in da še dela. Da je danes tak, kot je: moderen, urejen in zazrt v prihodnost. Tudi mi, ki še danes delamo v Talumu,

teatra Ljubljana in Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture. Predstavo bo izvajalo Mestno gledališče Ptuj. Režiral jo bo dobitnik letošnje nagrade Prešernovega sklada Ivica Buljan.

Rad bi se zahvalil vsem, ki so pomagali pri postavitvi razstave, predvsem delavcem Storalu, ki so postavljali bokse, in seveda tudi drugim, ki so razstavo opremili z izdelki in drugim. Razstava je vsakakor vredna ogleda. Odprta bo do konca leta. Je dobra priložnost za organiziranje izleta v Kidričev, kamor lahko povabite svoje najbližje, sorodnike, prijatelje in znance in jim s ponosom pokažete, kje ste zaposleni. Če boste prišli popoldan ali ob koncu tedna, se oglasite na vratarnici, da vam odprejo vrata v avlo. ■

Filmska glasba v Kidričevem

V nedeljo 10. junija tega leta, so glasbeniki pihalnega orkestra znova koncertirali. Za spremembo tokrat tik pred poletjem. Ponavadi jih gledamo in poslušamo pozimi, pred novim letom.

DARKO FERLINC

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Da je ta glasbena družina v teh krajih vedno bolj popularna, dokazujejo obiskovalci, ki so ponovno napolnili veliko dvorano

restavracije Pan v Kidričevem. Glasbeniki pod vodstvom Stefana Garkova so izvajali filmsko glasbo in nas z njo popeljali v svet fil-

Orkester vodi dirigent Štefan Garkov.

ma. Tovrstno glasbo na koncertu doživljamo drugače kot v kinu, kjer vidimo tudi sliko in si glasbe ponavadi sploh ne zapomnimo. Koncert se je končal s petjem.

Maja Majcen in Natalija Tumpej sta ob spremljavi orkestra zapeli še eno filmsko skladbo. In to iz legendarnega filma Srečno, Kekc. ■

Pevsko sta se izkazali Maja Majcen in Natalija Tumpej.

Otroci so plesali

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Letos so otroci plesali

VENČESLAV ŠKERGET
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Konec maja so se otroci naših zaposlenih in njihovi starši ter nekateri sorodniki zbrali v dvorani restavracije Pan na že 12. prireditvi za otroke. Otroci rišejo in pišejo. Tokratna prireditev je potekala nekoliko drugače od predhodnih, posvečena je bila plesu in je potekala pod naslovom Ples je zdrav.

Zbralo se je lepo število otrok, najmlajših in tudi nekoliko starejših. Da je vse potekalo v plesnih ritmih, so poskrbeli vadiitelji Plesnega centra Mambo s Ptuja. Glede na starost otrok so se najprej razdelili v dve skupini. Tisti najmlajši so skupaj s starši plesali in se igrali na njim poznane skladbe. Eni bolj živahno, drugi sramežljivo, kot njihovi starši.

Otroci v starejši skupini so se svojim letom primerno lotili plesa bolj resno. Ob modernih plesnih ritmih so pripravili skupinsko plesno točko, s katero so se na koncu predstavili vsem zbranim – tako kot tudi najmlajši.

Če vprašate otroke, je bil zagotovo eden lepših delov našega druženja osvežilen in res dober sladoled, ki je bil postrežen nekoliko drugače, iz starodobnega sladolednega vozička.

Zaplešite v poletje in ga preživite čim prijetneje skupaj s svojimi bližnjimi.

Ne pozabite, ples je zdrav, zato plešite kjer koli, kadar koli, četudi se vam zdi, da sploh ne znate plesati. ■

VETERANI NK ALUMINIJ

Spominsko srečanje

V spomin na velik zgodovinski uspeh naše generacije in nogometnega kluba Aluminij smo igralci takratne mladinske ekipe NK Aluminij, generacija 1987/88, v sredo, 13. junija 2012, organizirali srečanje v spomin na 25. obletnico uvrstitve in igranja naše generacije v 1. slovenski mladinski ligi.

DARKO JEZA
FOTO: DARKO JEZA

Generacija 1987/88 s sedanjim vodstvom NK Aluminij

Stojijo od leve: Danilo Klajnšek, takratni predsednik, Leopold Šmihoc, Drago Horvat, tehnični vodja, Svetozar Kaisersberger, Janko Turk, Maks Kmetec, Tomi Grbavac, Darko Jeza, Franc Gojčič, član UO NK Aluminij, Robert Kešpert, Robert Kristofič, Peter Šumberger, Edvard Hojnik, Marko Drobnič, predsednik uprave Taluma in Ivo Ogrinc, član UO NK Aluminij.

Čepijo od leve: Roman Kaisersberger, Jože Šmigoc, Branko Tominc, Milan Ekart, Ivan Hertiš, Boris Bavdek, Iztok Fridl, Robert Hojnik, Zvonko Rozman, Franci Fridl st., pomočnik trenerja in Ivo Pulko.

Ekipa je v prvi sezoni nastopanja v 1. SML v tekmovalnem letu 1987/88 osvojila odlično tretje mesto. Takrat je ta uspeh naše generacije v mladinskem nogometu Slovenije veljal za veliko senzacijo. V isti sezoni je v ligi igralo veliko kasneje vrhunskih nogometašev slovenske zlate generacije (Zahovič, Rudonja,

Galič, Jermaniš, Novak, Englaro, Milinovič, Križan in drugi). Srečanja se je udeležilo dvajset igralcev takratne generacije (manjkala sta le dva, oba zaradi službenih obveznosti), oba trenerja, tehnični vodja in takratni predsednik Nogometnega kluba Aluminij. Povabilu so se odzvali tudi vsi člani sedanjega vodstva in

upravnega odbora NK Aluminij, za kar se jim igralci in vodstvo naše generacije iskreno zahvaljujemo.

Srečanje je potekalo v sproščenem druženju. Obujali smo spomine na takratne lepe čase, seveda pa ob druženju ni manjkalo tudi dobre hrane in pijače. V spomin na ta dogodek smo se

fotografirali na istem mestu kot leta 1987, pred tako imenovanim »našim golom«, kot mu je vedno rekel trener ekipe Maks Kmetec. Pa lep nogometni pozdrav do naslednje obletnice, mogoče že čez petindvajset let. ▣

ZDRAVJE

Voda – super pijača

VIR: <http://www.adventisti.si/vsebine/zdravstvene/635-voda.html>

Ali pijemo dovolj vode? Se sploh zavedamo, kako pomembna je za naše življenje? Ker je zlasti v teh poletnih mesecih še posebej pomembno, da je pijemo dovolj, si vzemite čas in preberite članek.

ANDREJ HARI, DR. MED.

Voda. Tekočina, brez katere ni življenja. Kako pomembno za naše zdravje je pitje zadostnih količin vode v teh vročih poletnih mesecih? S pitjem zadostnih količin vode si bomo zagotovili dobro počutje, povečali svoje umske in telesne sposobnosti ter zmanjšali možnost nastanka bolezni.

Obilo vode v našem telesu je eden najpomembnejših dejavnikov za zdravo in pravilno delovanje organizma.

To potrjujejo naslednja dejstva:

- voda predstavlja kar 60–70 % telesne teže – je znotraj telesnih celic in tudi v prostoru med njimi,
- kri kroži po našem telesu zaradi 90 % deleža vode v krvi,
- 75 % možganov tvori voda (če vas kdaj kdo žali, da ste vodenoglavci, se mu zahvalite za ta poklon ☺),
- 22 % navidezno suhih kosti sestavlja voda, vsak gib naših rok in nog zahteva vodo, da omogoči delo mišic in maže sklepe,
- vodo potrebujemo za sluh, za oster vid, prebavo, požiranje hrane ... skratka, za vse funkcije telesa!

Voda kakor očiščujoča reka pomaga prebavnim organom hitre-

je odstraniti odpadne snovi iz črevesja. Skupaj z netopnimi vlakninami in gibanjem preprečuje zaprtje, kar je za naše telo vir zdravja. Različne študije so pokazale, da z zadostnim pitjem vode zmanjšamo nevarnost raka na debelem črevesu za okoli 45 %.

Imate pogosto vnetje mehurja?

Eden izmed vzrokov vaših težav (mogoče celo najpomembnejši) je zagotovo to, da pijete premalo vode. Pomanjkanje vode povzroča zastajanje majhnih količin koncentriranega urina v mehurju in draži njegove stene. To omogoči bohotenje bakterij in posledično nastanek okužbe. S pitjem zadostnih količin vode se urin razredči in redno odvaža iz telesa, tako da se težave ne pojavijo.

Posebna pozornost velja sredi sezone virusnih okužb. Če že sicer popijete dovolj vode, je v tem času popijte dosti več, in če ste zboleli, še več. Le tako boste svojim obrambnim vojščakom (belim krvničkam) omogočili uspešno vojskovanje zoper napadalce. Velike količine vode bodo tudi lajšale včasih zelo neugodne znake viroz, razredčile bodo sluz v dihalnih poteh in s tem omogočile izpihavanje nosa in izkašljevanje.

Voda pomaga razstrupiti telesu nevarne snovi v jetrih in ledvicah.

Kri ob zadostnem pitju vode postane lažje tekoča in lahko živahno prenaša hranljive snovi, vitamine in minerale v vse celice našega telesa. Mogoče niste navajeni piti navadne vode in vam ne »diši«, vendar je to le stvar navade. Bolje se je navaditi piti vodo, kakor pa trpeti zaradi raznih tegob in se zraven še počasi zastrupljati.

Manj viskozna kri tudi olajša delo vašega srca in nekoliko zniža povišan krvni tlak. Pitje ustreznih količin vode podpre delovanje zdravih proti strjevanju in zdravih za nižanje krvnega tlaka.

Včasih je lahko **glavobol** posledica pomanjkanja vode v organizmu. Pomanjkanje povzroči spazem žilnih sten v možganih, kar povzroča bolečino. Zmanjšana zbranost, razdražljivost, zaspanost, mišična utrujenost so lahko posledica pomanjkanja vode v vašem organizmu. Dovolj popite vode izdatno poveča zmožnost spomina, zato naj bo nekaj »litrc« vode na dan nepogrešljiv doping vsakega učenca in študenta.

Telo z vodo, z znojenjem, uravnava telesno temperaturo. Kadar se zelo znojimo, moramo popiti

več vode. Izguba vode z znojem se izdatno poveča tudi v stresnih razmerah. Če ste jim pogosto izpostavljeni, pijte veliko vode. Uživalci alkohola in prave kave bi morali popiti veliko vode, ker sta ti dve strupeni pijači hkrati tudi diuretika in odstranjujeta vodo iz organizma.

Žejo pogosto zamenjujemo z lakoto. Dve uri po zaužitem obroku so mnogi »lačni« in brez premisleka sežejo po prigrizku, v resnici pa so le žejni in bi morali popiti kozarec ali dva vode. Tako lahko rečemo, da pomanjkanje vode povzroči celo povečanje telesne teže. Debeli ljudje morajo za vsakih 10 kg povečane telesne teže popiti dnevno kozarec vode več. Hujšanje brez pitja vode je zelo nevarno za organizem, zato tega raje ne poskušajte.

Dobro preberimo navodila za jemanje zdravil, ker mnoga zdravila povečajo pitje vode. Obstaja omejitev pri pitju vode, na primer pri ljudeh na dializi ali pri nekaterih srčnih obolenjih. Vendar vam to pove zdravnik, ki vas zdravi. Če se voda nabira v organizmu, lahko to uravnamo

tako, da zmanjšamo uporabo kuhinjske soli.

Kadar v ambulantni vprašamo starše, kaj pijejo njihovi otroci, običajno naštejejo mleko, sok, gazirane pijače, sladkan čaj. Vendar so vse te tekočine hrana, ne pa pijača za žejo. Prava stvar za žejo in zdravje je samo tista tekočina brez barve in okusa, imenovana preprosto VODA. Vendar pa žeja ni kazalec pravega stanja vode v organizmu. Nekateri ljudje nikoli niso žejni in zaradi tega ne pijejo vode. Ko smo žejni, smo lahko izgubili že 1–2 % vode, kar je že zelo slabo za organizem. Lahko rečemo, da je žeja alarm za požar.

Koliko vode torej potrebujemo DNEVNO? Najmanj toliko, da nadomestimo z dihanjem, znojenjem, urinom in blatom izgubljeno vodo. Z urinom izgubimo vsak dan šest kozarcev vode, dva z znojenjem, enega z dihanjem in enega z blatom. Skupaj 10 kozarcev po 2,5 dl. V navadnih razmerah (mirovanje, brez posebnih dejavnosti) izgubimo torej vsaj 2 litra vode. Nekaj vode dobimo s hrano – približno 2–3 kozarce, razliko moramo nadomestiti s pit-

jem navadne vode. To pomeni popiti najmanj 1,5–2 litra ali – kot radi rečemo – 8 kozarcev po 2,5 dl vode vsak dan. Pri povečanem fizičnem ali psihičnem delu, rekreaciji, športu, povišani temperaturi, stresu ... pa mora biti količina popite vode precej večja.

Pridobite si navado pitja dveh kozarcev takoj, ko vstanete. Pri obroku ne pijte vode. Najmanj uro ali dve po obroku in vsaj pol ure pred obrokom prav tako ne pijte. Nikoli ne pijte vroče ali mrzle vode. Dober kazalec, da pijemo dovolj vode, je odhod na malo potrebo vsake 2 do 4 ure, urin mora biti pri tem brez vonja in barve.

Voda je resnično čudežna pijača, in ker pri nas čista voda teče še iz večine vodovodnih pip, v trgovini pa jo dobimo ustekleničeno za smešno nizko ceno, smo lahko vsak dan hvaležni Stvarniku zanje. Kot smo rekli že na začetku, s pitjem zadostnih količin si bomo zagotovili dobro počutje, povečali svoje umske in telesne sposobnosti in zmanjšali nevarnost nastanka raznih bolezni. ■

Zahvala

Vse življenje boriti si se znal,
a v tihi noči mirno
za vedno si zaspal,
a spomin bo nate vedno ostal.

Ob nenadni izgubi dragega ata,
dedka in pradedka

Viktorja Jusa (1928–2012)
iz Dolene 4

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma za sveče, dar in odigrano Tišino.

Njegovi najdražji

Zahvala

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi dragega moža, atija, dedja, tasta, brata, strica in prijatelja

Maksa Kostanjevca,
upokojenca Taluma iz Brislovc
4 a,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma, godbeniku za odigrano Tišino in vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, nam

izrekli sožalje ter darovali cvetje in sveče.

Žena Marija, sin Maks in hčerka Romana z družinama

Zahvala

Ob boleči izgubi dragega očeta,
dedka in tasta

Ivana - Janeza Hvalca,
upokojenca Taluma iz Kajuhove
ulice 1 na Ptuj, nazadnje stanujočega v Domu upokojencev Ptuj,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma, godbeniku za odigrano Tišino ter vsem, ki ste ga v lepem številu pospremili na nje-

govi zadnji poti, darovali cvetje in sveče ter nam ustno ali pisno izrekli sožalje.

Vsem in vsakemu še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: hči Marija in sin Vlado z družinama ter drugi žalujoči

	SESTAVIL: JANKO ŠEGLUA 2012	IZBOČENI DEL KLOBUKA, OGLAVICA	MOŠKO IME EGIDIJ	SNOV V ČESNU IN ČEBULI	LASTNIK ZELO MAJHNEGA POSESTVA	ALUMINIJ	GRŠKA BOGINJA NESREČE	IZGUBA SPOMINA	KOS POHIŠTVA			
	VOJAŠKO POVELJ- STVO					VULKAN NA FILIPINIH NA OTOKU MINDANAO						
	ANDREJ JERMAN											
	→					TOMAŽ (KRAJŠE)						
										↓	AMERIŠKI IGRALEC (CHRIS- TOPHER, 1952-2004)	ANGLEŠKI PISATELJ (HAROLD, 1904-1994)
	SVILEN TRAK ZA VISOKA ODLIKO- VANJA						DOLGOREPA PAPIGA					
							SLOVENSKA PEVKA (MAJDA)					
	ANTON NANUT			PREBIVALEC ALABAME								
			LESTEV									
	TALUM	NADOMESTE K ZA KVAS, DROŽJE	LAVRENCIJ			RADIJ			HČERIN MOŽ			
			IND, VERSKI REFOR- MATOR (GURU)			FERRARI			ZEMELJSKA OŽINA NA MALAKI			
	SPODNJI DEL POSODE				EVANDER HOLYFIELD			SLOVENSKI ATLET (VLADIMIR)				
	TULIJ				1. IN 2. VOKAL			NENRAV- NOST				
							HRVAŠKI PEVEC (DEDIČ)					
							ČASOVNA ENOTA					
	RAŽENJ, ROŠTILJ				MAKE- DONSKO KOLO				BIVALIŠČE ČEBEL, ČEBELJI PANJ			
					ROBERT FISCHER							
	GRŠKI MITOLOŠKI LETALEC					OTOČJE PRI NOVI GVINEJI						
						AMERIŠKI KOŠARKAR (TYRONN)						
	ALUMINIJ	PILA ZA LES, RAŠPLA	NASLON	FRANZ LISZT			DANSKI OTOKV MALEM BELTU			↓	BRITANSKI MIKRO- BIOLOG (PAUL, 1949), NOBELOVEC 2001	OSNOVNA KOLIČINA
				HAZARDNA IGRA S KARTAMI			VAS NAD IGOM					
	NASILNA TATVINA				KRAJ NA HRVAŠKEM, PRI SPLITU							
	NATRIJ				ŽIVALSKA USTNICA							
									PANIČNO DVIGANJE VLOG			
						LENA OLIN			TEŽKA TKANINA, PODOBNA TAFTU			
						RUTENIJ			TITAN			
	ENO- STAVNOST											
	GLAVNO MESTO ŠVIC- ARSKEGA KANTONA AARGAU						KOŽNA PLESNOBA, TRIFOPIJTJA					

Skupaj zmoremo

skoraj vse

**ODPRTOST IN
SODELOVANJE**

**VZTRAJNOST
IN ZAVZETOST**

**USTVARJALNOST
IN PODJETNOST**

**SKRBNOST IN
ODGOVORNOST**

**ZNANJE IN
ODLICNOST**

Vrednote skupine Talum